

Naturvårdsenheten
MaryAnn Fargo
Direktnr. 023-812 52
Faxnr. 023-811 18
maryann.fargo@lansstyrelsen.se

Uppgifter om privatpersoner
är borttagna från beslutet med
hänvisning till GDPR-
lagstiftningen

Naturminnesförklaring av två ekar på fastigheten Våbäck 66:1, Sätters kommun

Beslut

Länsstyrelsen förklarar, med stöd av 7 kap 10 § miljöbalken, två ekar samt ett område på marken på fastigheten Våbäck 66:1 i Sätters kommun som naturminne. Området på marken utgörs av en radie om 10 m räknat från trädens stam vid basen, dock aldrig utanför fastigheten Våbäck 66:1 eller vägområdet till höger om fastigheten som tillhör bysamfälligheten. Ekarna skall vara skyddade även som döda stående eller liggande träd. Länsstyrelsen ska vara förvaltare.

Naturminnets namn ska vara **Våbäcks tvillingekar**.

Naturminnet har nummer **2024651** i naturvårdsregistret.

För området skall gälla de föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken samt 4 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken mm.

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheten samt om vad allmänheten har att iakttaga inom området.

Utöver vad som gäller i övrigt är det förbjudet att:

- Uppföra byggnad eller annan anläggning
- Spränga, gräva, schakta, utfylla, tippa eller dika
- Anlägga mark- eller luftledning
- Anlägga upplag
- Använda bekämpningsmedel eller andra kemikalier
- Skada ekarna genom avverkning, sågning av grenar eller annan åverkan som kan skada träden med undantag för utmärkning av naturminnet.
- Störa eller insamla djur, växter och svampar på och i trädets stam och krona.
- Avlägsna död ved

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § miljöbalken angående markägares och annan sakägares rätt att tåla viss intrång.

Markägaren och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas tåla att träden märks ut och att skötsel av markområdet utförs i enlighet med föreskrifterna.

C. Föreskrifter med stöd av 4 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken mm.

Utmärkning av området skall ske i enlighet med Statens naturvårdsverks anvisningar. Området runt de fridlysta ekarna skall hållas fritt från uppväxande träd och sly.

Skötsel av naturminnet

Skötselplanens huvudsakliga syfte är att säkerställa överlevnaden för naturminnet.

Ovanstående föreskrifter utgör inget hinder för skötsel av naturminnet eller normalt underhållsarbete av byggnader. Grenar som hänger utanför fastigheten och riskeras att bli skadade av jordbruksmaskiner ska förkortas med stor försiktighet. Snittytan får ej överstiga en diameter på 10 cm. Eventuellt kan kronreducering och eller kronstabilisering vara önskvärt för att säkra trädens framtid. Markägare bör kontakta förvaltaren när behov av skötsel uppstår.

Om risk för fläkning eller dylikt uppkommer skall lämpliga åtgärder vidtas för att förlänga trädets överlevnad.

Om trädet dör skall stammen bevaras som högstubbe i lämplig höjd utifrån säkerhetssynpunkt. Skyddet enligt 7 kap miljöbalken skall bestå även i detta läge.

Om trädet faller omkull ska stammen och de grövsta grenarna bevaras på lämplig plats, gärna solbelyst och nära andra ekar. Skyddet enligt 7 kap miljöbalken skall bestå även i detta läge.

Berörd fastighet är **Våbäck 66:1**.

Redogörelse för ärendet

Den 14 september 2006 inventerades ekarna som en del av arbetet med det nationella åtgärdsprogrammet för skyddsvärda träd i kulturlandskapet som Naturvårdsverket har tagit fram. Träden hade då en stamomkrets på 392cm respektive 398 cm i brösthöjd.

anhöll den 12 november 2010 om att Länsstyrelsen fridlyser de två gamla ekar belägna på sin tomtmark på fastigheten Våbäck 66:1. Anledningen till anhållan är att aktuell markägare är angelägen om att ekarna får stå kvar även i framtiden.

Inför bildandet av Naturminnet gjordes ett återbesök av träden den 15 november 2010. Träden anser vara fullt friska och har inga håligheter. Det konstaterades att träden har stor betydelse för landskapsbilden och den biologiska mångfalden. Ekarna står mycket tätt inpå varandra och är av samma grovlek, nästan 4 meter i omkrets och cirka 20 meter höga.

Deras kronor har med tiden vuxit ihop. På avstånd ser ekarna ut som ett enda stort träd med en imponerande krona. En del grenar hänger utanför fastigheten och dessa tar ibland i jordbruksmaskiner när åkern på grannfastigheten brukas. För att minska risken för grenbrott på ekarna ska grenarna som hänger ut över åkern förkortas enligt föreskrifterna. Den sydligaste eken står mycket nära en gammal stuga som enligt märkning är ifrån 1843. Enligt farfars farfar ska stugan ha funnits när han föddes 1818 och att årtalet på stugan är när farstuvisten byggdes. Tidigare har grenar skrapat mot stugans tak. Grenarna är nu förkortade.

Att bilda naturminnen är en del i åtgärdsprogrammet för skyddsvärda träd i kulturlandskapet och de två magnifika vårdträden på Våbäck 66:1 ansågs som lämpliga kandidater.

Enligt den Geometriska Jordebokskartan över Våbäck från 1641 (U16-43:u3:69-71 i Lantmäteristyrelsens arkiv) fanns en gård på platsen redan vid denna tid. Hur gammalt träden är går inte med bestämdhet att avgöra. Men träden är sannolikt planterade som vårdträd för att beskydda gården och dess invånare. Att plantera ett vårdträd på gården är en mycket gammal folklig tradition som går tillbaka till förhistorisk tid. Vårdträden skulle skänka lycka och välgång om man behandlar det väl och omvänt om man på något vis skadar trädet.

Motivering

Enligt 7 kap 10 § miljöbalken får ett särpräglad naturföremål förklaras som naturminne av länsstyrelsen eller kommunen, om det behöver särskilt skydd eller vård. Förklaringen får omfatta även det område på marken som krävs för att bevara naturföremålet och ge det behövligt utrymme. Vad som sägs i 5-8 §§ samma balk om naturreservat gäller även för naturminnen.

Enligt 4 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. får länsstyrelsen eller kommunen meddela sådana föreskrifter som behövs för att skydda och vårda ett visst naturminne.

Träden ingår i Länsstyrelsen inventering av skyddsvärda träd, som är den del av arbetet med det nationella åtgärdsprogrammet för skyddsvärda träd i kulturlandskapet som Naturvårdsverket har tagit fram. Enligt åtgärdsprogrammet är bildandet av naturminnen ett lämpligt instrument att för att ge särskilt skyddsvärda träd ett permanent skydd.

Dalarna utgör nordgräns för ekens utbredning i landet och jätteekar är mycket ovanliga norr om Dalälven. Trädens höga ålder och placering i landskapet gör dem kulturhistoriskt intressanta.

Stora ädellövträd hyser som regel höga naturvärden och gamla ekar är hemvist för en lång rad sällsynta och kräsna organismer som lavar, mossor och insekter. Även trädens håligheter är av stort värde som livsmiljö för sällsynta skalbaggar, fåglar och fladdermöss.

Därför bedöms ekarna vara ett särpräglad naturföremål som kräver särskilt skydd och vård.

ÖVRIGT

Detta beslut kan överklagas hos Miljödomstolen, se bilaga 1.

I detta ärende har Maria Norrfalk varit beslutande, Jonas Bergstedt, naturvårdsenheten deltagande och MaryAnn Fargo föredragande.

Maria Norrfalk

MaryAnn Fargo

Bilaga

1. Karta
2. Hur man överklagar

Kopia till

Säters kommun, att:
Gustafs hembyggsförening, c/o

, 78395 Gustafs